Bayım, Sıranız Sizden Önce Geldi

Berfin Nida Öztürk

I. NUMARA

Nihat Koral, hayatında ilk kez bir yere erken gitmişti. Bunun bir yanlışlık olduğundan şüpheleniyor, fakat erken gelmiş olmanın verdiği saygınlığı bozmamak için kimseye danışmıyordu.

Saat sekiz kırk ikide Sıra Düzenleme İdaresinin kapısından içeri girdi. İdarenin binası bir zamanlar sinemaymış. Gişeler duruyordu; yalnız filmler kaldırılmış, onların yerine bekleyenlerin yaşlarını gösteren küçük ekranlar takılmıştı. Tavandan sarkan tabelada BEKLEMEK VATANDAŞLIK GÖREVİDİR yazıyordu. Altındaki daha küçük yazıda, görevin ücretli olmadığı belirtilmişti.

Nihat'ın tek isteği, geçen hafta değiştirdiği adresin kayda geçirilmesiydi. Kendisi aynı evde oturuyordu; sokak yeni bir isim almış, ardından eski ismine dönmüş, sonra belediyenin duyurusuna göre hiç var olmamıştı. Postacı iki gündür mektupları eve değil, evin bulunması gereken yere bırakıyordu. Nihat o boş kaldırımda kendi elektrik faturasını ıslanmış bulmuştu.

Makinenin düğmesine bastı. Makine bir fiş çıkardı: A-017. Altında ince bir yazı vardı: Tahmini bekleme süresi: 7 yıl, 2 ay, 11 gün.

Nihat fişi ters çevirdi. Arkasında şu yazıyordu: Süreler vatandaşa göre değişir; vatandaşın süreye göre değişmesi zorunludur.

Danışmaya yaklaştı.

— Yedi yıl mı?

Memure gözlüğünün üzerinden baktı.

— Sizi çabuk almışız.

— Adres değiştireceğim yalnızca.

— O hâlde geç kaldınız. Adresinizin de gelmesi gerekirdi.

Nihat, kapıdaki banklara oturdu. Önünde kalın bir palto giymiş kadın kendi ellerini sayıyor, yanındaki adam bir dosyanın içinde sakladığı sandviçten gizlice ısırıyordu. Kimse huzursuz görünmüyordu. Beklemek burada öyle yerleşik bir âdetti ki huzursuzluğa sıra gelmiyordu.

Ekran ışıldadı: A-017.

Nihat fırladı. Sevinci tam üç saniye sürdü. Çünkü veznenin önünde kendisine benzeyen, yalnız saçları iyice ağarmış bir adam duruyordu.

Memure mikrofona eğildi.

— Bayım, sıranız sizden önce geldi.

II. YAŞ FARKI

Nihat fişini gösterdi.

— A-017 benim.

— Numaranız sizin, sıranız beyefendinin, dedi memure.

Veznedeki yaşlı adam arkasına döndü. Yüzünde Nihat'ın annesinden kalma gamze vardı. Sol kaşındaki küçük yara izi de aynıydı. Sadece gözlerinin çevresinde Nihat'ın henüz edinmediği bir yorgunluk birikmişti.

— Tanışıyor muyuz? diye sordu Nihat.

— Sayılır, dedi adam. Çok sayılmaz. Bize burada saymayı da pek tavsiye etmiyorlar.

Memure önündeki ekrana tıkladı.

— Sıranız yedi yıl ileri gönderilmiş. Sistem size daha uygun bir yaş bulmuş. Sizin şimdiki hâliniz işlemi gerçekleştirmeye yeterli görülmemiş.

— Neden?

— Henüz sabretmemişsiniz.

— Yedi yıl bekleyemem.

— Zaten beklememişsiniz. Bu nedenle sorun var.

Yaşlı adam cebinden mavi bir kalem çıkardı. Nihat'ın yıllardır arayıp bulamadığı, babasından kalan kalemdi bu. Adam onu vezneye bıraktı.

— Benim adres değişikliğimi yapabilirsiniz, dedi.

— Elbette, dedi memure. Yeni adresiniz?

— Artık orada oturmuyorum.

— Harika. Demek ki sistem yetişmiş.

Memure belgeyi damgaladı. Yaşlı adam dosyasını aldı, Nihat'ın yanından geçerken fısıldadı:

— Annene bugün telefon et. Sonra kolay olmuyor.

Nihat kolundan tuttu.

— Sen kimsin?

— Gidince öğrenirsin.

— Nereye?

— Aynı yere. Ama başka bir zamanda.

Adam dışarı çıktı. Nihat peşinden koştu. Sokakta kimse yoktu; yalnız kaldırımda ıslanan eski bir elektrik faturası vardı. Faturanın üzerinde, henüz doğmamış bir çocuğun adına düzenlenmiş abonelik görünüyordu.

III. BEKLEMENİN EĞİTİMİ

Danışma memuresi yeniden fiş verdi: A-017/B. Tahmini bekleme: bir özür kadar.

— Kimden özür dileyeceğim?

— Sıradan. Ona yetişmeye çalıştınız.

Nihat müdüre çıkmak istedi. Müdürlük katına çıkan merdiven, ikinci basamaktan sonra duvara dayanıyordu. Asansörde yalnız İNİŞ düğmesi vardı. Güvenlik görevlisi bunun yükselme taleplerini azaltmak için yapıldığını anlattı.

Bekleme salonunda tanıştığı Mukadder Hanım yirmi üç senedir oradaydı. Kırk iki yaşında gelmiş, şimdi altmış beşine basmıştı. Buna rağmen kimliğinde hâlâ kırk iki yazıyordu. İdare, insanın yaşıyla evrakının yaşını karıştırmamaya çok önem verirdi.

— İlk günler çok sinirlenirdim, dedi Mukadder Hanım. Sonra alıştım. Şimdi dışarı çıkınca insanlar niye bu kadar acele ediyor, anlayamıyorum.

— Ne için geldiniz?

— Beklemeyi bırakmak için.

— Peki neden bırakmıyorsunuz?

— İznim çıkmadı.

Kadın çantasından ince bir battaniye, plastik bardak ve küçük bir saksı çıkardı. Saksıda toprağın üzerinde bir etiket vardı: MÜRACAAT.

— Çiçek mi yetiştiriyorsunuz?

— Başvurumu yetiştiriyorum. İlk üç senesi filizlenmedi. Geçen ay bir yaprak verdi. Evraklarımı tamamlayınca belki açacak.

Nihat gülmek istedi, ama salonun sessizliği içinde sesini yabancı buldu.

O gün öğlene doğru bir görevli sırada bekleyenlerden alkış topladı. Alkışlar bir kutuya konuyor, dilekçesi gecikenlere moral desteği olarak dağıtılıyordu. Herkes iki kez alkışladı. Bir adam üçüncü kez alkışladığı için fazla memnuniyet beyanı tutanağı tutuldu.

Nihat beklerken işe gidemedi. Patronunu aradı. Patron, geç kalmadığını, henüz işe başlama anının Nihat'a gelmediğini söyledi ve telefonu kapattı. Yirmi dakika sonra işten çıkarıldığını bildiren mesaj geldi. Gerekçe: gelecekte oluşabilecek devamsızlık.

Nihat annesini aradı. Hat üç kez çaldı. Annesi açmadı. Aralarında senelerdir süren kırgınlığın nedenini bir an düşündü: annesi onun boşanmasından sonra eski eşinin evine çorba götürmüş, Nihat da buna öfkelenmişti. Çorbanın kimseyi haklı çıkarmadığını anlaması dört yıl almıştı. Yine de bir daha aramadı.

IV. KAYIP GÜNLER BÜROSU

Ertesi sabah Nihat kurumu yeniden bulduğunda saati hâlâ sekiz kırk ikiydi. Dışarıda herkes bir gün yaşlanmış, içerideki duvar saati aynı dakikada kalmıştı.

Mukadder Hanım ona bir oda gösterdi. Kapısında KAYIP GÜNLER BÜROSU yazıyordu. İçeride masaların üzerinde kutular diziliydi: Pazartesi, Salı, Pişman Olunmayan Günler,

Kullanılmamış Bayramlar, Yanlış Kişiye Harcanmış Öğleden Sonralar.

Bir memur ondan eksik günlerini saymasını istedi.

— Kaç gününüzü bekleyerek geçirdiniz?

— Bilmem.

— O hâlde önceden hepsini beklemiş sayılırız.

— İstediğim şey adresimin düzelmesi.

— Adres insanın bulunduğu yer değil, ulaşılması beklenen yerdir. Sizin sorununuz bulunduğunuz yerde kalmanız.

Memur ona bir kutu uzattı. Üzerinde 13 KASIM yazıyordu; hangi yıl olduğu belirtilmemişti. Kutunun içinde Nihat'ın çocukluğundan bir akşam vardı. Babası mutfakta gazete okuyor, Nihat masanın altında bir oyuncak arıyordu. Evdeki ışık sarı, babasının ayakkabısı eskiydi. Nihat kutuya yaklaşınca babası başını kaldırmadı. Anı, o anda başka yöne gitmişti.

— Bunu satın alabilir miyim? diye sordu Nihat.

— Kendi gününüzü geri satın alamazsınız. Yalnız yeniden bekleyebilirsiniz.

— Ne kadar?

— Babanızı son gördüğünüz gün kadar.

Nihat'ın babası dokuz yıl önce ölmüştü. O gün hastaneye gideceğine bir dosyayı yetiştirmişti. Dosyanın konusu, şirketin gelecek yıl kullanmayacağı kırtasiye malzemeleriydi.

Nihat kutuyu kapattı.

— Bu kurumda hiçbir şey kolay değil mi?

— Kolay olanlar için başka bina var. O bina da yıkıldı.

V. İNSANIN YERİNE GEÇEN SIRA

Bir hafta sonra evine döndüğünde kapısında başka bir adamın ismi yazıyordu: Nihat Koral. Adam kapıyı açtı. Aynı yüzün biraz daha yaşlısıydı; ilk karşılaştığından birkaç yıl daha genç, ama Nihat'ın kendisinden yine büyüktü.

— Sen kimsin? dedi içerideki.

— Ev sahibi.

— Eskiden ben de öyle derdim.

Salonda Nihat'ın kitapları vardı. Fakat kitapların içinde okumadığı yerlerin altı çizilmişti. Buzdolabında kendisinin asla almadığı kereviz bulunuyordu. Duvara astığı fotoğrafta annesine sarılmış, gülüyordu. Fotoğrafın altında küçük bir not: Geç de olsa.

— Ben burada yaşamıyorum mu artık?

— Sen bekliyorsun, dedi öteki. Ben sıran gelince yaşamaya başladım.

— Bunu bana nasıl yaptılar?

— Ben yaptım. Zamanında evden çıkmaktan korkuyordun. Hep uygun anı arardın. Sonra uygun an kendine bir insan buldu.

Nihat ötekinin omuzlarının çöktüğünü, mutfak sandalyesinin yanında bir baston durduğunu fark etti. Adamın hayatı da kolay geçmemişti. Sıranın onu beklemeden gelmesi, mutluluğu beraberinde getirmemişti. Yalnız hayatı getirmişti.

— Peki annem?

Adam bakışını kaçırdı.

— Bir süre konuştuk.

— Sonra?

— Sonra telefonlarına daha erken dönmem gerektiğini anladım.

Nihat'ın boğazı kurudu.

— Yaşıyor mu?

— Senin zamanında evet.

Nihat evden çıktı. Kapıda adının yazılı olması bir şeyi değiştirmiyordu. Bir insanın adı, başkasının yaşadığı

hayatta da rahatlıkla durabiliyordu.

VI. MÜDÜRLÜĞÜN SON DUYURUSU

İdareye koştu. Numaratörün önünde beklemeden danışmaya gitti.

— A-017'yi iptal etmek istiyorum.

Memure gülümsedi. İlk kez sahici bir gülümsemeydi.

— İptal için bir sıra numarası alın.

— Hayır.

Memure parmağını klavyenin üzerinde tuttu.

— Bu bir itiraz mı?

— Hayır. Ben gidiyorum.

Salondaki herkes ona döndü. Mukadder Hanım saksısını bıraktı. Alkışları sayan görevli kutusunun kapağını kapattı. Nihat kapıya yöneldiğinde hoparlörden sesi duyuldu:

— Dikkat. A-017 numaralı vatandaş yerinden ayrılmaktadır. Yerine uygun vatandaş temin edilecektir.

Nihat durdu. İlk defa içeri girdiğinde hissettiği erken gelmişlik utancının yerini, bir yere geç kalmış olmanın yalın korkusu almıştı.

— Peki benim sıram? diye sordu.

Memure başını kaldırmadı.

— Zaten sizden önce geldi, bayım. Sizinle ilgisi kalmadı.

Nihat dışarı çıktı. Hava soğuktu. İnsanların yürüdükleri kaldırımdan başka bir kaldırım yoktu. Ceketinin cebinde A-017 hâlâ duruyordu. Fişi atmadı; onu bir daha açmamak üzere katladı. Çünkü birtakım şeylerin kanıtını saklamak, onlara uymak demek değildi.

Önce annesini aradı. Bu kez annesi açtı.

— Ne oldu? dedi kadın.

— Hiçbir şey. Seni aramak için bir sebep bekledim. Bulamadım.

Kadın kısa bir sessizlikten sonra güldü.

— Sebepsiz arayan evlat mı olurmuş?

— Olurmuş demek ki.

— İyi. Gel de şu musluğu tamir et. İki aydır bekliyorum.

Nihat da güldü. Annesinin sesindeki kızgınlık tanıdıktı; yaşayan insanların kızgınlığı gibi sıcak, geçici ve düzeltilebilir.

Yolun karşısındaki durakta otobüs kapılarını kapatıyordu. Nihat koştu. Şoför onu gördüğü hâlde hareket etti. Bir an olduğu yerde kaldı. Önceleri olsa durakta bekler, otobüsün kendisini haklı görmesini isterdi.

Bu kez yürümeye başladı.

VII. BOŞ KOLTUK

Nihat'ın kurumdan çıktığı gün Mukadder Hanım'ın saksısında ikinci yaprak açtı. Bunu gören memure dosyasına not düştü: Vatandaşın bekleme kabiliyeti gelişiyor.

Mukadder Hanım notu okudu, sonra saksıyı kucağına aldı. Kapıya kadar yürüdü. Güvenlik görevlisi yolunu kesmedi. Kapının dışındaki dünya, yirmi üç yıldır beklediği dünya değildi. Daha kirli, daha gürültülü ve daha pahalıydı. Fakat orada hiç kimse kendisine hangi numarada olduğunu sormadı.

Bir taksi çevirdi.

— Nereye teyze?

Mukadder Hanım uzun süre düşündü. Gideceği yeri seçmek, beklediği izin kâğıdını almaktan zormuş.

— Önce bir çiçekçiye, dedi. Bunun toprağını değiştireceğiz.

O akşam idarede boş kalan iki koltuk için bir tutanak düzenlendi. Tutanağa göre vatandaşlar, beklemeye devam etmek üzere geçici olarak dışarı çıkmışlardı. Koltuklar başka kişilere devredilmedi; çünkü müdürlüğün yönetmeliğinde boş bir koltuk, gelen bir vatandaştan daha değerliydi. En azından kimseye soru sormazdı.

Ertesi sabah makinenin ekranında A-017 belirdi. Vezneye hiç kimse gitmedi. Memure iki kere anons yaptı. Üçüncü anonsu yapmadan önce önündeki fişi çevirdi. Arkasında yıllardır görmediği bir cümle yazıyordu:

Sıranız geldiğinde burada bulunmak zorunda değilsiniz.

Memure cümleyi uzun uzun okudu. Sonra ekranı kapattı. Koridorun öbür ucunda biri telaşla bağırdı:

— Kim kapattı numaratörü?

Memure cevap vermedi. Kendi çantasından annesinin telefon numarasını çıkarmakla meşguldü.

SON